

zét... Ekkor már hangos zokogás is hallatszott a katonák soráiból.

Tíz óra lehetett, amikor véget ért a világ egyik legborzalmasabb gaztette, a magyar szabadság hőseinek legyilkolása.

A bakó odalépett a vezénylő parancsnok elé s jelentette:

— Örnagy úr, teljesítettem kötelességemet!

— Emberileg — válaszolt az örnagy s elfordult, hogy elrejtse megindultságát.

A katonaság elvonult, csak hat ór és a lelkészek maradtak ott...

Az őszi szél zokogva rázta meg a fák ritkuló lombjait...

Meghalt a szabadság!

Szegény, szegény Magyarország...

AZ ARADI VÉRTANUK.

Szabadságharcunknak letűnt virága,
Te vakító nap a mult század délén,
Nem pazaroltad sugarad hiába,
Bár vak sötétbe halt az égi fény,
Eszméiden nem győzött az enyészet,
Örökbe hagyta halhatatlan részed,
Fényeddel fényt hint késő századokra
A tizenhárom vértanú alakja.

Ki a homályból te ragadtad őket,
Dics-sugárt rájuk dicsfényed vetett,
Az eszmény nélkül tespedő erőknek
Te adta a rajongó ihletet,
S midőn napod már a nagy éjbe dőlt rég,
Világosságod bennük tündökölt még
S haláluk is azért volt, hogy mi abban
Azt lássuk, ami benne halhatatlan.

Nem haltak ők meg, ha az eszme él még,
Melyért ők éltek s éltük áldozák,
Nem haltak ők meg, hogyha lelkük fényét
Tisztán, tündöklőn öröklőn hagyják,
Nem haltak ők meg! — csak ha már nem lüktet
Szívünkben heve az ő hős szívüknek,
Ha ama *nagy cél* csak bolygó kísértet:
Akkor meghaltak s ó, hiába éltek!

Mert mint a költő lényé él a dalban,
Midőn a test már régen hamu, por,
Mint mesterműben lángol halhatatlan
Ihlett művészed lelke, régi kor: —

Ugy szabadsághős halhatatlansága,
 Ha utódokban él tovább a lángja
 Tett mestere, szent küzdelem mártírja
 Halhatatlanságát más szívekbe írja.
 Férfiak, kikben nincs önzés, önérdék,
 Akikben emberméltóság lobog,
 Kik fölemelnek porbasüllyedt népet,
 Hazát hódítanak s szent ember-jogot,
 Kik mindent, mindent a világnak adnak,
 Kincset, gyönyört maguktól megtagadnak,
 S vállalnak büszkén vértanú-keresztet:
 Az ő példájuk követői lesznek.

(*Palágyi Lajos.*)

1849 október 6-án a szabadságért haltak Aradon:

„*Kiss Ernő*, a rácok elleni háború alatt szerzett érdemeiért tábornok s utóbb altábornagy. Por- és golyó által végeztetett ki.

Aulich Lajos, Buda bevételéig hadtestvezér, utóbb hadügyminiszter. Kivégeztetett kötél által.

Damjanich János, bánági születésű, származására szerb, a magyar seregben a rácok ellen nyert számos győzelmei után tábornok és hadtestparancsnok. Kivégeztetett kötél által.

Nagy Sándor József, tábornok és hadtestparancsnok, magát kivált Buda bevételénél tüntette ki, az elsők közt hágván vitézeivel a várbástyára. Ítélete akasztásra és jószágvesztésre szólt.

Gróf Vécsey Károly tábornok, Temesvárt az utolsó időig megszállva tartotta. Kivégeztetett kötél által.

Török Ignác, Komárom erődítési parancsnokává, utóbb tábornokká és várcparancsnokká neveztetett ki. Szegedet ő erősítette meg. Kivégeztetett kötél által.

Lahner György tábornok, s a magyar sereg fegyverzési osztályának igazgatója, halála kötél által történt.

Knézits Károly mint kapitány az alkotmányra esküt téve, ahhoz haláláig hű maradt, az áprilisi harcokban tüntetvén ki magát, egész hadtestparancsnokságig emelkedett. Kötél által halt meg.

Pöltenberg Ernő tábornok, Szemere s Batthyány Kázmér miniszterek által követként az oroszokhoz küldetvén, irántok való bizodalma oly nagy volt, hogy Görgyeitől augusztus 11-én tartott haditanácsban a fegyverletételre szavazott. Bizodalmaért kötél általi halállal bűnhődött.

Gróf Leiningen-Westerburg Károly magyar neje által a nemzet ügyéhez köttetvén, több csatában rettenthetetlen bátorsággal tüntette ki magát. Kötél általi halállal lakolt.

Schweidel János tábornok, Pest visszafoglalása után an-